

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 14/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain muuttamisesta ja metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 1 päivänä lokakuuta 2013 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain muuttamisesta ja eräiden metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain säännösten kumoamisesta (HE 135/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Juha Ojala ja vanhempi hallitussihteerini Pekka Kempainen, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen, oikeusministeriö
- budjettineuvos Kirsti Vallinheimo, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Eeva Vahtera, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava metsälakiasiantuntija Janne Uitamoinen, Suomen metsäkeskus

- metsäjohtaja Juha Hakkarainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- metsäjohtaja Tomi Salo, Metsäteollisuus ry
- toimitusjohtaja Matti Peltola, Koneyrittäjien liitto ry
- neuvottelupäällikkö Erkki Eteläaho, Metsäalan Asiantuntijat ry
- johtaja Timo Leskinen, Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi
- johtaja Esko Laitinen, Metsänomistajien liitto, Etelä-Suomi
- toiminnanjohtaja Jarmo Lahdenmaa, Metsänhoitoyhdistys Etelä-Pohjanmaa
- toiminnanjohtaja Teuvo Tapaninen, Metsänhoitoyhdistys Sodankylä
- toiminnanjohtaja Jarmo Huttunen, Metsänhoitoyhdistys Sotkamo.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Puu- ja erityisalojen liitto
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- Metsänhoitoyhdistys Pudasjärvi
- Suomen Sahat ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsänhoitoyhdistyksiä koskevaa lainsäädäntöä siten, että metsänhoitoyhdistyksille suoritettavasta la-

kisänteisestä metsänhoitomaksusta luovutettiin, samoin viranomaisen vahvistamista yhdistysten toimialueista. Yhdistykset rahoittaisivat

toimintansa jäsenmaksuilla sekä liiketoimintansa tuotoilla. Metsänhoitomaksusta luopumisen myötä metsänhoitoyhdistysten liiketoimintaa koskevat rajoitukset poistettaisiin.

Sääntelyä purettaessa hyvän metsänhoidon, häiriöttömän puukaupan ja puun tarjonnan jatkuvuus tulee turvata. Tämän vuoksi metsänhoitoyhdistysten toimintaa säänneltäisiin edelleen erityislailla.

Esityksen tarkoituksena on edistää metsätalouselinkeinon kilpailukykyä ja kannattavuutta

sekä lisätä metsänomistajien valinnanvapautta yhdistystoiminnassa ja edunvalvonnassa. Esityksen tarkoituksena on myös luoda tasapuoliset kilpailuedellytykset eri toimijoille metsäpalvelujen tarjonnassa.

Ehdotetut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Metsänhoitoyhdistysten oikeus metsänhoitomaksuihin poistettaisiin kuitenkin jo 1 päivästä tammikuuta 2014 alkaen

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Taustaa

Valiokunta toteaa, että voimassa olevan metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain (534/1998, jäljempänä metsänhoitoyhdistyslaki) 1 §:n 1 momentin mukaan metsänhoitoyhdistys on metsänomistajien yhteenliittymä, jonka tarkoituksena on edistää metsänomistajien harjoittaman metsätalouden kannattavuutta ja heidän metsätaloudelleen asettamiensa muiden tavoitteiden toteutumista. Yhdistysten tarkoituksena on myös edistää taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää metsien hoitoa ja käyttöä. Lain 3 §:n mukaan yhdistyksen tehtävänä on tarjota jäsenilleen ja muille toimialueensa metsänomistajille palveluja, joita nämä tarvitsevat metsätalouden harjoittamisessa, ja järjestää metsänomistajien käytettäväksi sitä varten tarvittavaa ammattiapua. Metsänomistajille annettavat neuvonta- ja muut palvelut sekä ammattiapu kattavat käytännössä kaikki toimenpiteet puun kasvatuksesta puun markkinointiin. Metsänhoitoyhdistyksillä on lain 1 §:n 2 momentin mukaan oikeus saada tarkoituksensa toteuttamiseksi metsänomistajilta metsänhoitomaksuja.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lain 12 §:n mukaan metsänhoitoyhdistyksen on käytettävä metsänhoitomaksuvarat ensi sijassa toimialueensa metsänomistajien metsänhoidolliseen ja metsätaloutta yleisesti edistävään toimintaan. Tällaisia metsänhoitoyhdistysten tar-

joamia palveluja ovat muun muassa puunmyyntisuunnitelmien laadinta, puunmyynti metsänomistajan toimeksiannosta, metsän uudistaminen, taimien ja siementen välitys, metsäluonnon hoito, metsäsuunnitelmien laadinta, metsätuhojen arviointi sekä henkilökohtainen neuvonta, koulutus ja työnopastus. Lain mukaan metsänhoitomaksuja ei saa käyttää metsänhoitoyhdistyksen antaman työpalvelun varsinaisiin työskentämissä eikä muutenkaan sellaisella tavalla, joka merkitsisi olennaista kilpailun vääristymistä. Metsänhoitomaksua ei myöskään saa käyttää puukaupalliseen toimintaan, lukuun ottamatta puunmyyntisuunnitelmien laatimista.

Edellä todettuun viitaten, valiokunta korostaa hallituksen esityksen perustelujen mukaisesti metsänhoitoyhdistysten erittäin merkittävää asemaa metsäpalvelumarkkinoilla. Yhdistykset suunnittelevat ja toteuttavat arviolta 80 prosenttia yksityismetsien metsänhoitotoista ja tekevät arviolta 70 prosenttia puunmyyntisuunnitelmista. Vuonna 2011 metsänhoitoyhdistykset toteuttivat tai ohjasivat nuoren metsän kunnostusta ja taimikonhoitoa yli 110 000 hehtaarin alalla. Lisäksi metsänhoitoyhdistykset tarjoavat metsänomistajille muun muassa tilakohtaista metsäsuunnittelua sekä tila-arviointia ja muita omistajakohvaisia palveluita. Metsänhoitoyhdistykset muodostavat siten kattavan palveluverkoston metsänomistajakunnalle. Yhdistykset toimivat myös metsänomistajien edunvalvojina.

Valiokunta tuo myös esiin metsänhoitoyhdistysten aktiivisen toiminnan metsänomistajien apuna varsinaisessa puukaupassa. Esityksen perusteluista käy ilmi, että esimerkiksi vuonna 2011 metsänhoitoyhdistykset tekivät puunmyyntisuunnitelmia lähes 29,5 miljoonan puukuutiometrin edestä. Metsäntutkimuslaitoksen toteuttaman kyselytutkimusten mukaan 38 prosenttia metsänomistajista toteutti puukaupan antamalla valtakirjan puun myyntiin metsänhoitoyhdistykselle. Metsänomistajista 69 prosenttia ilmoitti olleensa yhteydessä metsänhoitoyhdistykseen viimeisimmän puukaupansa aikana.

Esityksen arviointia

Edellä esitetystä käy ilmi, että metsänhoitoyhdistyksillä on oikeus saada tarkoituksensa toteuttamiseksi metsänomistajilta metsänhoitomaksuja. Valiokunta toteaa, että veroluonteisen metsänhoitomaksun on katsottu antavan metsänhoitoyhdistyksille kiellettyä kilpailuetua muihin metsäpalvelumarkkinoilla toimiviin verrattuna. Esityksen perustelujen mukaan sen tavoitteena onkin edistää metsätalouselinkeinon kilpailukykyä ja kannattavuutta sekä lisätä metsänomistajien valinnanvapautta yhdistystoiminnassa ja edunvalvonnassa. Esityksen tavoitteena on myös luoda tasapuoliset kilpailuedellytykset eri toimijoille metsäpalvelujen tarjonnassa. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että vaikka metsänomistaja voi erikseen kieltäytyä jäsenyydestä, automaattista jäsenyyttä yksityisoikeudellisessa yhdistyksessä voi kuitenkin pitää ongelmallisena yhdistymisvapauden näkökulmasta katsottuna.

Edellä todettuun viitaten valiokunta korostaa sitä, että metsänhoitoyhdistykset ovat pitkäaikaisella työllään luoneet metsänomistajille toimivan ja kattavan palvelu- ja edunvalvontaverkoston. Yhdistysten toiminnan ylläpitäminen on erittäin tärkeää hyvän metsänhoidon, häiriöttömän puukaupan ja puun tarjonnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Metsänhoitoyhdistysten toiminnalla onkin erittäin merkittävä kansantaloudellinen merkitys. Säätelyä purettaessa valiokunta pitääkin välttämättömänä sen varmistamista, että siirtyminen uuteen järjestelmään tapahtuu

hallitusti ja että sen vaikutukset ovat ennakoitavissa. Tämän vuoksi on myös välttämätöntä, että hallituksen esityksen mukaisesti metsänhoitoyhdistysten toimintaa säännellään edelleen yleisen yhdistyslainsäädännön lisäksi erityislailla. Muutoksessa tulee turvata metsätaloutta harjoittaville korkeatasoinen palveluverkosto, eikä muutoksesta saa aiheutua häiriötä puukauppaan. Valiokunta korostaa lisäksi sitä, että esityksellä tulee olla tavoitteidensa mukaisesti myönteisiä vaikutuksia metsätalouselinkeinon kilpailukykyyn ja puumarkkinoiden toimintaan.

Valiokunta toteaa, että metsänhoitoyhdistykset ovat olleet yhdistyslain (503/1989) mukaisesti rekisteröityjä aatteellisia, yleishyödyllisiä ja voittoa tavoittelemattomia yhdistyksiä. Lakiehdotus ei muuta tätä metsänhoitoyhdistysten asemaa yleisen yhdistyslain mukaisina yhdistyksinä. Metsänhoitoyhdistysten mahdollisuus harjoittaa elinkeino- ja ansiotoimintaa määräytyisi siten jatkossakin yhdistyslain perusteella. Metsänhoitoyhdistykset voisivat harjoittaa yhdistysmuodossa samansisältöistä ja saman laajuista taloudellista toimintaa kuin nykyisinkin. Sama koskee myös metsänhoitoyhdistysten mahdollisuutta tehdä ketjuyhteistyötä, ottaen kuitenkin huomioon voimassa oleva kilpailuoikeudellinen säätely.

Elinkeino- ja ansiotoiminnan osalta valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että ehdotuksen mukaan metsänhoitoyhdistyslaista poistettaisiin rajoitukset, jotka tällä hetkellä estävät metsänhoitoyhdistyksiä harjoittamasta puukaupallista liiketoimintaa esimerkiksi osakeyhtiön kautta tai muussa taloudellista toimintaa varten säädetyssä yhteisömuodossa. Rajoitusten poistuttua metsänhoitoyhdistykset olisivat siten tasapuolisessa kilpailuasemassa muihin vastaavia palveluja tuottaviin organisaatioihin. Lakimuutoksen jälkeen metsänhoitoyhdistykset voisivat muiden yhdistysten tapaan ja jäsentensä päätöksen mukaisesti harjoittaa yhtiömuotoista liiketoimintaa ilman laissa säädettyjä toimialakohtaisia rajoituksia. Liiketoiminnan erottaminen yhdistyksen toiminnasta toteuttaisi myös toimintaan liittyvien taloudellisten riskien

hallinnan, toiminnan läpinäkyvyyden sekä kilpailuneutraaliteetin vaatimukset.

Edellä todettuun viitaten valiokunta korostaa sitä, että ehdotus antaa myös metsänhoitoyhdistyksille uusia mahdollisuuksia toimintansa kehittämiseen, kun esityksessä ehdotetaan metsänhoitoyhdistysten toimintaa koskevia alueellisia ja sisällöllisiä rajoituksia purettaviksi. Rajoitusten purkaminen parantaa yhdistysten mahdollisuuksia kehittää palvelujaan muun muassa erikoistumisen ja verkostomaisen toiminnan kautta sekä laajentamalla palvelujen tarjontaa esimerkiksi puukauppaan ja metsätalouskiinteistöjen välitykseen. Tämä vaatii kuitenkin yhdistyksiä arvioimaan toimintaansa uudelleen ja kehittämään uusia yhteistyömalleja. Osa yhdistyksistä tulee todennäköisesti säilyttämään nykyisen palveluvalikoimansa, osa taas laajentaa palvelutarjontaansa tai esimerkiksi kohdentaa palvelujaan jäsenten päättämällä tavalla tiettyihin erityisalueisiin.

Puukaupassa metsänhoitoyhdistykset voivat laajentaa toimintaansa esimerkiksi siten, että metsänhoitoyhdistys perustaa oman puukaupalliseen toimintaan keskittyvän yhtiön tai että metsänhoitoyhdistys on osakkaana puuta omaan lukuunsa ostavassa yhtiössä. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että puukaupalliseen toimintaan sisältyy yleensä merkittävästi enemmän taloudellisia riskejä, mikä täytyy ottaa huomioon päätöksiä tehtäessä.

Asiantuntijakuulemisessa on katsottu, että lakiehdotus lisäisi yksityismetsätalouden lisäeläkejärjestelmästä metsänhoitoyhdistyksille aiheutuvia kustannuksia. Valiokunta toteaa, että yksityismetsätalouden edistämisyjärjestöjen tekemä sopimus palveluksessaan olevien toimihenkilöiden eläke-eduista on vapaaehtoinen, yksityisoikeudellinen sopimusjärjestely, jossa valtio ei ole osapuolena. Suomen metsäkeskuksen ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion liiketoimintoja koskevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa on todettu, että valtio ei voi ottaa kantaakseen lisäeläkejärjestelmästä aiheutuvia kuluja. Tällä hetkellä molemmat laitokset voivat käyttää saamaansa valtionapua omiin eläkemaksuihinsa. Tavoitteena on, että lainmuutoksen myö-

tä Suomen metsäkeskuksen Metsäpalveluiden sekä metsänhoitoyhdistysten vastuut lisäeläkejärjestelmän rahoittamisesta määräytyvät samoilla perusteilla.

Lopuksi

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen 3 §:n säännös metsänhoitoyhdistyksen perustamisesta ja rekisteröinnistä ei estäisi perustamista ja rekisteröimistä muita yhdistyksiä, joilla olisi sama tarkoitus ja samat tehtävät kuin metsänhoitoyhdistyksillä on. Säännös rajoittaisi ainoastaan näiden yhdistysten rekisteröitymistä metsänhoitoyhdistyslain mukaisiksi yhdistyksiksi sekä metsänhoitoyhdistys-nimen käyttöä yhdistysten toiminnassa.

Esityksen perustelujen mukaan hallitus seuraa esitettyjen muutosten vaikutusta metsäalan palveluntarjoajien toimintaan ja kilpailuneutraaliteetin toteutumiseen sekä arvioi erityislain säilyttämisen tarvetta viiden vuoden siirtymävaiheen jälkeen. Valiokunta toteaa, että tämä esityksen perusteluissa oleva maininta on omiaan aiheuttamaan epävarmuutta metsänhoitoyhdistyskentässä ja se voi haitata yhdistysten toiminnan kehittämistä. Valiokunta toteaa, että ehdotettu metsänhoitoyhdistyslaki on tarkoitettu olemaan voimassa toistaiseksi. Metsänhoitoyhdistyslakia, kuten kaikkia lakeja, tulee muuttaa tarvittaessa. Siten perustelujen maininta on tarpeeton.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

6 §. Jäsenyys metsänhoitoyhdistyksessä. Ehdotetussa pykälässä on muun ohella todettu, että jos yhdistyksen jäsenenä on yhteismetsäläisissä (109/2003) tarkoitettu yhteismetsä, yhteismetsän osakkaalla on oikeus päästä yhdistyksen jäseneksi. Ehdotuksen tarkoituksena on ollut parantaa yhteismetsän osakkaiden tiedonsaantia

sekä lisätä heidän kiinnostustaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan yhteismetsän hoitoon. Menettelyn yksinkertaistamiseksi jäsenyyden on ehdotettu toteutuvan pelkästään osakkaiden ilmoituksen perusteella. Valiokunta katsoo kuitenkin, että ehdotus aiheuttaisi sääntelyyn epäselvyyttä eikä tarjoaisi yhteismetsän osakkaiden eikä myöskään metsänhoitoyhdistyksen hallinnon kannalta mitään lisäetua. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi, että lakiehdotuksen 6 §:ää muutetaan kyseiseltä osin siten, että "yhteismetsän osakas voidaan hyväksyä" yhdistyksen jäseneksi.

15 §. Päätöksenteko metsänhoitoyhdistyksessä. Voimassa olevasta ja pykälään ehdotetusta 1 momentista käy ilmi, että metsänhoitoyhdistyksen jäsenten päätösvaltaa käyttävät jäsenten ehdottamat ja vaaleilla valitsemat valtuutetut, jotka muodostavat valtuuston. Valtuutetut valitaan kerralla ilman vaalipiirijakoa postin välityksellä.

Valiokunta toteaa, että postiäänestyksestä voi aiheutua metsänhoitoyhdistyksille huomattavia kustannuksia. Lisäksi yhdistyslakia on muutettu 1.9.2010 voimaan tulleella lailla siten, että yhdistyksen vaali voidaan toimittaa myös tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla. Vaatimus postiäänestyksestä on tämän vuoksi perusteltua poistaa lakiehdotuksen 15 §:n 1 momentista, jolloin metsänhoitoyhdistyksen vaalien toimittamiseen sovellettaisiin yhdistyslain säännöksiä voimassa olevan metsänhoitoyhdistyslain 20 §:n viittaussäännöksen mukaisesti.

Valiokunta ehdottaakin, että lakiehdotuksen 15 §:n 1 momenttia muutetaan siten, että maininta "postin välityksellä" poistetaan. Valiokunta tulee kuitenkin jäljempänä ehdottamaan voimaantulosäännöksen muuttamista siten, että uuden lain voimaantulon jälkeen järjestettävissä ensimmäisissä metsänhoitoyhdistyksen valtuuston vaaleissa valtuutetut valitaan uuden lain voimaan tullessa voimassa olleen 15 §:n 1 momentin mukaisesti postin välityksellä.

Voimaantulosäännös. Viitaten edellä 15 §:n kohdalla todettuun valiokunta ehdottaa voimaantulosäännökseen lisättäväksi uuden 3 momentin, jonka mukaan uuden lain voimaantulon jälkeen järjestettävissä ensimmäisissä metsänhoitoyhdistyksen valtuuston vaaleissa valtuutetut valitaan uuden lain voimaan tullessa voimassa olleen 15 §:n 1 momentin mukaisesti postin välityksellä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 6 §, 15 § ja voimaantulosäännös muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki**metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain (534/1998) 4, 5, 8, 9, 11—13, 16—19, 21 ja 22 §, sellaisina kuin niistä ovat 11 ja 13 § osaksi laissa 514/2010, 17 § laissa 1142/2003 sekä 21 ja 22 § osaksi laissa 318/2007,

muutetaan 1 §:n otsikko ja 1 momentti sekä 3, 6, 7 ja 15 § sekä

lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 ja 3 §
(Kuten HE)

6 §

Jäsenyys metsänhoitoyhdistyksessä

Metsänhoitoyhdistyksen jäseniksi voidaan hyväksyä 2 §:ssä tarkoitetut metsänomistajat. Jos metsä on yhteisomistuksessa, kaikki yhteisomistajat voidaan hyväksyä metsänhoitoyhdistyksen jäseniksi. Jos yhdistyksen jäsenenä on yhteismetsälaiassa (109/2003) tarkoitettu yhteismetsä, *yhteismetsän osakas voidaan hyväksyä* yhdistyksen jäseneksi. Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka ei omista metsää, voidaan hyväksyä yhdistyksen kannatusjäseneksi ilman äänioikeutta.

7 §
(Kuten HE)

15 §

Päätöksenteko metsänhoitoyhdistyksessä

Metsänhoitoyhdistyksen jäsenten päätösvaltaa käyttävät jäsenten ehdottamat ja vaaleilla valitsemat valtuutetut, jotka muodostavat valtuuston. Jos metsän omistaa 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu yhtymä, yhteisö, yhteisetuus tai puoliset yhteisesti, metsänomistajilla on yksi yhteinen ääni. Valtuutetut valitaan kerralla ilman vaalipiirijakoa (*poist*). Metsänhoitoyhdistyksen yhdistyksessä valtuusto voidaan kuitenkin valita ensimmäisen kerran vaalipiirijakoa noudattaen. Valtuuston toimikausi on neljä vuotta.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Voimaantulosäännös

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tämän lain voimaantulon jälkeen järjestettävissä ensimmäisissä metsänhoitoyhdistyksen valtuuston vaaleissa valtuutetut valitaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 15 §:n 1 momentin mukaisesti postin välityksellä. (Uusi 3 mom.)

(4—8 mom. kuten HE:n 3—7 mom.)

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Timo V. Korhonen /kesk
vpj.	Lauri Heikkilä /ps	Kari Rajamäki /sd
jäs.	Thomas Blomqvist /r	Janne Sankelo /kok
	Markku Eestilä /kok	Arto Satonen /kok
	Satu Haapanen /vihr	Katja Taimela /sd
	Lasse Hautala /kesk	Tytti Tuppurainen /sd
	Reijo Hongisto /ps	vjäs. Eero Suutari /kok.
	Anne Kalmari /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.